

Základní škola sv. Voršily v Olomouci
Aksamitova 6, 772 00 Olomouc

Významné bitvy druhé světové války v Evropě

Závěrečná práce

Autoři: Jan Koupil, Šimon Borik

Třída: IX

Vedoucí práce: Mgr. Martin Nešpor

Olomouc 2016

OBSAH

ÚVOD	3
KAPITOLA I – Hon na křižník Bismarck	4
KAPITOLA II – Bitva o Británii	8
KAPITOLA III – Bitva v kurském oblouku	12
KAPITOLA IV – Vylodění v Normandii	15
ZÁVĚR	21
POUŽITÁ LITERATURA	22
RESUMÉ	24

ÚVOD

Po politicky napjatých 30. letech 20. století Německo v čele s Adolfem Hitlerem napadlo Polsko a tím rozpoutalo druhou světovou válku (1939–1945). Na německých úspěších participoval také Sovětský svaz, který zabral části území ve východní Evropě. Poté se válka rozšířila do západní Evropy, kde Německu podlehly Dánsko, Norsko, Belgie, Nizozemí, Lucembursko a Francie. Dále se Němci pokusili obsadit Britské ostrovy. Británie se však houževnatě bránila a Německu tento záměr překazila. I přes neúspěch na Britských ostrovech zahájilo Německo ofenzívu na východě a zaútočilo na Sovětský svaz. Na počátku tohoto tažení byli Němci úspěšní. Pak se ale Rusům podařilo průběh německého útoku zvrátit a postupně Němce zatlačili zpět do západní Evropy.

Po dohodě mezi Spojenci (USA, Británie a SSSR) byla v roce 1944 v Evropě otevřena západní fronta. Německo tak muselo bojovat na více frontách. Hitler však stále věřil ve vítězství Třetí říše. I přes zoufalé pokusy o zvrát ve válce ze strany nacistů bylo Německo nakonec poraženo.

II. světová válka se odehrávala i na jiných kontinentech, ale jelikož se tato práce zaměřuje na bitvy v Evropě, není zde zmíněn průběh války v jiných oblastech.

Vybrali jsme čtyři významné bitvy, jež se od sebe zřetelně odlišují prostředky, kterými byly vedeny (tanková bitva, námořní, letecká a pěchotní), a jež charakterizují, jakým složitým konfliktem II. světová válka byla.

KAPITOLA I – Hon na křižník Bismarck

Osud Británie za druhé světové války závisel na obchodních konvojích, které jí dovážely suroviny. Jestliže by se Německu podařilo Británii odříznout od zdrojů válečného materiálu, téměř jistě by dosáhlo vítězství. Němci za tímto účelem stavěli velké množství ponorek a také mohutné bitevní lodě. Největší z těchto lodí byl bitevní křižník Bismarck (a jeho sesterská loď Tirpitz). Tato loď, pojmenovaná podle německého kancléře Otto Bismarcka, byla velmi silně pancéřována speciální ocelí (na některých místech až 36 cm pancíře), byla rychlá (maximální rychlost 29 uzlů, tj. cca 54 km/h) a měla úctyhodnou výzbroj (osm děl ráže 381 mm a dalších 44 děl menší ráže). Bismarck byl zařazen do služby v roce 1940. Británie si okamžitě uvědomila, jakou hrozbu pro ni Bismarck znamená, a rozhodla se, že musí být potopen za každou cenu.

Bitevní loď Bismarck (1940)

Bismarck pod velením Ernsta Lindemanna vyplul 18. května 1940 na svou první plavbu v doprovodu bitevního křižníku Prinz Eugen a eskorty torpédoborců.

Tomuto svazu velel admirál Günther Lütjens. Chtěl se nepozorovaně dostat do Atlantiku Dánským průlivem (ten se nachází mezi Grónskem a Islandem) a ohrožovat zde obchodní loďstvo (tato akce byla pojmenována *Rheinübung*). Avšak 20. května byl spatřen v Kattegatu Švédy a ti informovali britské velení.¹

Bismarck dále pokračoval 21. května do Grimstadfjordu. Zde musely torpédoborce a Prinz Eugen doplnit palivo, a proto se zde konvoj zdržel celý den. Bismarck byl ovšem zpozorován hlídkujícím britským letounem. Na základě této informace vyslala britská admirálie 22. května ze Scapa Flow² bitevní křižník Hood (ten byl sice největším plavidlem tohoto konfliktu, avšak nebyl dobře pancéřovaný), bitevní křižník Prince of Wales (který byl spolu se svou sesterskou lodí King George V nejmodernějším britským bitevním křižníkem) a eskortu torpédoborců. Lodě Bismarck a Prinz Eugen se mezitím oddělily od své eskorty, aby uskutečnily svůj plánovaný výpad do Atlantiku a zamířily do Dánského průlivu. Británie zjistila pomocí leteckého průzkumu, že Bismarck už v Grimstadfjordu není, a vyslala proti němu také bitevní loď King George V a letadlovou loď Victorious.

Dne 23. května křižník Suffolk zpozoroval Bismarck zaplouvající do Dánského průlivu spolu s Prinzem Eugenem, změřil jej pomocí svého výtečného radaru a spolu s křižníkem Norfolkem ho začal sledovat.

Ráno 24. května se Bismarck spolu s Prinzem Eugenem střetl s bitevním křižníkem Hood a bitevním křižníkem Prince of Wales. Po přestřelce těžkými lodními děly dostal Hood v 6:00 osudný zásah. Hood vyletěl do povětří, protože dostal zásah do muničního skladu, následně se potopil a z téměř 1500 mužů posádky přežili pouze tři. Prince of Wales byl těžce poškozen a přerušil pronásledování. Bismarck ovšem z této přestřelky také nevyšel bez škrábnutí na rozdíl od jeho doprovodu Prinze Eugena, naopak byly poškozeny jeho naftové nádrže (ztrácel palivo a nechával za sebou naftovou stopu) a byl nucen snížit rychlost, protože plul s potopenou přídí, ve které se nahromadilo přes 2000 tun

¹ Švédové sice byli za druhé světové války neutrální, ale informaci předal Angličanům příslušník švédské tajné služby sympatizující se Spojenci a jeho informace byly potvrzeny zprávami z norského odboje.

² Zde měl základnu admirál Sir John Tovey – vrchní velitel anglického loďstva, jehož vlnkovou lodí byl King George V.

mořské vody. Vedení Bismarcku se rozhodlo Bismarck opravit v okupované Francii (v přístavu St. Nazaire), a protože Prinzi Eugenovi začalo docházet palivo, měly se obě lodi od sebe odpojit. Prinz Eugen měl po odpojení zamířit k tankeru, doplnit palivo a zaútočit na obchodní loďstvo. Británie, která se ještě vzpamatovala ze ztráty Hoodu, se rozhodla proti Bismarcku nasadit svaz H (ten zahrnoval letadlovou loď Ark Royal, 2 křižníky a 6 torpédoborců) a také ostatní lodě operující v Atlantiku.

Jakmile se Prinz Eugen odpojil, zamířil do přístavu ve Francii, kam se mu podařilo doplnit bez jakéhokoli poškození. Téhož dne byl Bismarck torpédován letadly typu Swordfish královského námořnictva z letadlové lodi Victorious, nebyly mu však způsobeny žádné škody.

Dne 25. května se Bismarck svým pronásledovatelům ztratil. Británie se ho snažila co nejrychleji vyhledat. Povedlo se to však až 26. května hydroplánu hlídkujícímu ze Severního Irska po 31 hodinách hledání. Britským křižníkům ale současně začalo docházet palivo. Aby Bismarck neztratily, vyslala letadlová loď Ark Royal torpédové letouny Swordfish. Ty si však Bismarck spletly s bitevním křižníkem Sheffield a omylem ho torpédovaly. Naštěstí nedošlo k žádným škodám a při druhém pokusu téhož dne večer už správně nalétly na Bismarck a torpédovaly ho. Škody způsobené Bismarcku byly fatální – měl totiž zablokované kormidlo, a i přes všechnu snahu německých techniků začal opisovat kruh. Poté se mezi německou lodí a britskými loděmi strhla v noci přestřelka, při které nikdo neutřil žádný zásah.

Ráno 27. května 1940 se Bismarck střetl s bitevními loděmi Rodney a King George V. Německá loď byla vystavena zničujícímu krupobití britských granátů a brzy přestala palbu opětovat. Její konec je sporný. Britské zdroje uvádějí, že Bismarck dorazila bitevní loď Dorsetshire třemi torpédy, ale přeživší německá posádka říká, že ve stejnou chvíli odpálila na lodi nálož, která loď potopila (podle ohledání vraku je tato možnost pravděpodobnější). Nicméně z posádky, která čítala asi 2100 mužů, bylo Brity zachráněno 110 německých námořníků (záchranné akce byly přerušeny německou ponorkou, která spolu s německou zásobovací lodí zachránila ještě 5 mužů).

Německá Kriegsmarine se z této ztráty nikdy nevzpamatovala (obě lodě třídy Bismarck – Tirpitz a Bismarck – byly velmi nákladné a Německo už nemělo prostředky na stavbu takovýchto křižníků) a Británie se mohla soustředit na boj s německými ponorkami.

KAPITOLA II – Bitva o Británii

Bitva o Británii byla první čistě letecká bitva. V této bitvě bojovala německá Luftwaffe proti britskému Královskému letectvu (RAF – Royal Air Force). Začátek bitvy se datuje 10. červencem 1940, kdy se poprvé konal větší nálet německé Luftwaffe. Cílem tohoto náletu se stala britská lodní doprava v oblasti kanálu La Manche.

Když se podařilo Hitlerovi obsadit Francii a státy Beneluxu (Nizozemsko, Belgie, Lucembursko), byla na řadě Velká Británie. Hitler se nejprve pokusil s Británií uzavřít mír. Nabídl jí, že pokud Britové nebudou nijak ovlivňovat německou okupaci kontinentu, nezaútočí na ni. Jenže Británie nechtěla přistoupit na německé požadavky a dohodu odmítla.

Britskému premiérovi Churchillovi bylo jasné, že budou čelit německému útoku, a tak začal Brity připravovat na těžkou a krutou válku s Německem. Britové ale měli v tu dobu pouze dvacet tři pěchotních divizí a šest obrněných. K 8. červnu měla britská armáda jenom 72 tanků, 420 polních a 163 těžkých děl. Největší britskou zbraní však byly radary, které sloužily po celém území jižní Anglie.

Kdyby Hitler zaútočil na Británii už v červnu, válku s Británií by zřejmě vyhrál. Německo ale nepředpokládalo tak rychlý pád Francie a nacisté neměli žádný plán pro válku s Británií. Ten měsíc Británie nepromarnila. Britové zvýšili zbrojní výrobu a mohli se tak připravit k obraně.

Dne 16. července 1940 podepsal Hitler Vůdcovu směrnicí č. 16. Ta schvalovala operaci *Seelöwe* (*Mořský lev*), díky které měli nacisté dosáhnout Britských ostrovů (invaze do Anglie).

Dne 19. července nabídl Hitler Británii opět smír, když v Reichstagu prohlásil, že nevidí další důvod ke krveprolití. Jenomže Británie neodpověděla, a tak přípravy k operaci *Seelöwe* pokračovaly. Pro invazi však nejprve museli Němci získat vzdušnou převahu, a proto 1. srpna 1940 podepsal Hitler Vůdcovu směrnicí č. 17. Tato směrnice přikázala německé Luftwaffe co nejdříve zničit RAF.

Kromě vzdušných bitev Luftwaffe s RAF mělo také německé letectvo útočit na britská zásobovací a vojenská střediska. Mělo bombardovat především továrny na letadla a protiletadlová děla. Luftwaffe měla rovněž zaútočit na důležité britské přístavy s výjimkou přístavů v oblasti kanálu La Manche, které byly pro plánovanou nacistickou invazi velmi důležité. I přes poměrně nízký počet letadel RAF (620 letadel proti 1137 německým) nezůstali Britové nečinní. Výroba britských stíhaček totiž z ledna 1940 (157 letadel) vzrostla v červenci na 469 strojů (Britové však neměli dostatek vycvičených pilotů, a tak využili čtyři polské a jednu československou eskadru). Navíc britské letouny Hurricane a Spitfire patřily ve své době k nejlepším stíhačkám na světě. Byly mnohem rychlejší a ovladatelnější než německé dvoumotorové stíhačky Messerschmitt Bf 110 přezdíváné také jako „Göringova hloupost“. Německo ale mělo ještě stíhačky Messerschmitt Bf 109, které dokázaly rychleji vzlétnout, byly rychlejší než Hurricany a stejně rychlé jako Spitfiry. Britské letouny Spitfire však měly palebnou sílu osmi kulometů a tím se dokázali vyrovnat německým protivníkům.

Britský letoun Spitfire

Největší a možná rozhodující zbraní Británie byly již zmíněné radary. Od roku 1938 totiž Británie vlastnila jednu z nejmodernějších a nejpokročilejších radarových obranných sítí na světě od Land's Endu po Shetlandy. Britové tak ihned po objevení německých letadel mohli vyslat do vzduchu své stíhačky

a Luftwaffe je tím pádem nestihla zničit na zemi. Němci o radarech věděli, ale považovali je za součást civilní obrany a nevěnovali jim žádnou pozornost. Němečtí experti prohlásili, že tyto radary nemají žádný vojenský význam. Šlo o největší omyl, jakého se v této bitvě Němci mohli dopustit. Tato chyba výrazně přispěla k jejich porážce. Bitva o Anglii se navíc nejčastěji odehrávala přímo nad Británií, a Britové tak své sestřelené piloty mohli často zachránit, zatímco sestřelené německé posádky byly ztraceny nebo zajaty.

I přes předběžné útoky v červnu a červenci hlavní letecká válka začala až 8. srpna. Od tohoto dne vrchní velitel Luftwaffe a říšský maršál Hermann Göring vysílal do boje každý den přes 1500 letadel. Luftwaffe podle rozkazu bombardovala důležitá letiště, továrny, přístavy a vojenská zařízení. V prvních dnech bombardování byly německé ztráty větší než ty britské. Bitva byla pro oba aktéry velice nákladná a Göring stáhl Luftflotte 5 s bombardéry Junkers 88 zpět do Německa. Poté se ale karta obrátila ve prospěch Německa. Němci měli sice stále více ztrát, ale Britové ztráceli nejdůležitější stíhačky spolu s jejich zkušenými piloty. Německo bylo velice blízko vítězství. Hlavní pozemní cíle byly zničeny a Britové museli tyto letiště, továrny či vojenské zařízení opouštět. Zároveň probíhaly i vzdušné bitvy, ve kterých měli Němci navrch.

Dne 24. srpna 1940 v noci však přišel omyl, který nejspíše zachránil Británii od invaze a vítězství Německa. Skupina německých bombardérů Heinkel si totiž ve tmě spletla cíl a místo bombardování továren v Rochesteru a Thameshavenu spustila několik bomb na Londýn. Britský premiér Winston Churchill okamžitě podnikl odvetný útok a hned následující den RAF na jeho rozkaz zaútočila na Berlín. Škody sice nebyly nijak veliké, ale Hitler nad touto skutečností zuřil a slíbil svému lidu, že se něco takového už nikdy nebude opakovat a ihned nechal změnit dosud vítěznou taktiku. Místo bombardování strategických a vojenských cílů nařídil bombardování hlavního města Londýn zaměřené na civilisty. Tento plán představil 4. září 1940 v berlínském sportovním paláci.

Útok na Londýn začal 7. září 1940, kdy bylo na toto město svrženo 330 tun bomb. Luftwaffe později tyto útoky podnikla i na jiná města (Liverpool,

Coventry aj.). Hlavním cílem však byl Londýn a jeho obyvatelstvo. Cílem Luftwaffe byla např. obytná čtvrť East End nebo Greenwich. Při tomto náletu zemřelo 440 lidí a dalších 1300 jich bylo zraněno. Po několika hodinách se Luftwaffe opět vrátila v noci a obyvatelé Londýna museli čelit dalšímu útoku. Podle Hitlerova plánu měly tyto útoky na Londýn vést k demoralizaci obyvatelstva a následné kapitulaci Británie. Ale stal se přesný opak. I přesto, že obyvatelstvo velice trpělo a muselo nést těžké ztráty na životech, dokázalo se obdivuhodně semknout a snažilo se žít jako jiný každý den před těmito nálety. Pokud to bylo možné, lidé chodili do práce a na noc se schovávali do stanic metra, které sloužily jako protiletcké kryty. Přes noc zde bylo až 177 tisíc obyvatel.

Hitler také předpokládal, že RAF je natolik zdecimovaná, že nebude schopna boje. Změna cílů Luftwaffe ale poskytla britskému leteckému velení a jejich vojákům čas na potřebné opravy. Během bombardování Londýna totiž vojáci stihli narychlo opravit vzletové dráhy letišť, továrny a především letadla. Podařilo se jim vyrobit i sehnat nové piloty, kterými se nejčastěji stávali dobrovolníci z Československa, USA či Polska.

Hitler si ale stále myslel, že britské letectvo je už poraženo, a stanovil datum pro invazi do Británie na 17. září 1940. Ještě před invazí měla proběhnout rozhodující letecká bitva stanovená Göringem na 15. září. Britové se však o tomto útoku dozvěděli. Obnovená RAF, která se díky bombardování Londýna dostala do bojeschopného stavu, v bitvě jasně dominovala a získala převahu ve vzdušném prostoru nad Británií zpět. Frustrovaný Hitler tak 17. září 1940 musel invazi do Británie přesunout na neurčito. Invaze se nakonec nikdy neuskutečnila. Útoky na britská města ještě pokračovaly až do konce září, jenomže německé ztráty narůstaly, a tak se Luftwaffe pustila do nočního bombardování, které ale bylo mnohem méně účinné. Luftwaffe poté ještě sporadicky podnikala nálety až do konce října, kdy byla bitva o Británii uznána za skončenou. Německé letectvo ale i po této bitvě ještě bombardovalo britská města. Už se ale nesoustředovalo na britská letiště. Příští jaro však Hitler rozhodl o invazi na východ a většina německých letadel tak opustila vzdušný prostor nad Británií a vydala se do Sovětského svazu.

KAPITOLA III – Bitva v kurském oblouku

Na východní frontě začali v 1. polovině roku 1943 přebírat iniciativu Sověti. Němci se vzpamatovávali ze ztráty celé 6. armády v bitvě o Stalingrad, navzdory tomu se jim však podařilo stabilizovat frontovou linii (díky výborné strategii maršála Ericha von Meinsteina). V její střední části však vznikl u ruského města Kursk výběžek, který byl zaříznut hluboko do německé linie.

Hitler chtěl obklíčit sovětské síly v kurském výběžku. Kdyby se mu tento hazardní tah podařil, zasadil by Rudé armádě významný úder a zároveň by zkrátil frontu. Tím by si uvolnil část své armády, která by mohla být využita jinde. Některým jeho generálům (a dokonce i důstojníkům, kteří měli operaci vést) se tento plán jevil jako nerozumný. Soudili tak proto, že tento výběžek byl Sověty velmi silně a důmyslně opevněn, že Sovětský svaz měl daleko více bojových prostředků (asi milion německých vojáků, 3000 tanků, 10 000 děl a minometů a 2000 letadel stálo proti zhruba 2,5 milionům sovětských vojáků, 5000 tanků 25 000 děl a minometů). Sovětský svaz byl také lépe zásobován. Navzdory tomu ale Hitler nařídil, aby byl útok proveden na jaře roku 1943 (byl však odložen kvůli období dešťů). Nakonec byla operace pod krycím názvem *Zitadelle* naplánována na 5. července 1943.

Sověti s útokem počítali (měli vyzvědače na německé straně a útok také předvíдали podle uskupení německých sil kolem výběžku). Jejich strategie, vypracovaná maršálem Jurijem Konstantinovičem Žukovem a Alexandrem Michajlovičem Vasilievským, byla následující: Sověti nechají Němce zaútočit na své obranné linie, nechají Němce vyčerpat a provedou protiútok.

Ze severu na sovětské pozice zaútočila skupina armád Střed vedená maršálem Güntherem Hansem von Kluge. Cestu jim prorážela 9. armáda Walthera Modela, která disponovala asi 750 tanky. Tento útvar podporovala ze vzduchu Luftflotte 6. Z jihu útočila skupina armád Jih vedená maršálem Erichem von Meinsteinem v čele se 4. tankovou armádou generálplukovníka Hermanna Hotha podporovaná Luftflotte 4. Tyto dva útočné svazy se měly spojit a tím uzavřít kruh kolem sovětských vojsk.

Na straně sovětů bránil výběžek ze severu Konstantin Konstantinovič Rokossovskij se svými vojsky středního frontu. Jih bránila vojska Voroněžského frontu, jemuž velel generál Nikolaj Fjodorovič Vatutin, a v záloze byl ještě Stepní front generála Ivana Stěpanoviče Koněva.

V bitvě byly užity (kromě starších modelů Pz. III a Pz. IV) na německé straně těžké tanky Tiger, střední tanky Panther a také stíhače tanků Ferdinand a na straně Sovětů střední tanky T-34, těžké tanky KV-1 a útočná děla SU-152. Také zde byla využita letadla upravená speciálně pro boj s tanky (např. Junkers 87G Stuka nebo Iljušin 2 Šturmovik).

Německý tank Panther

Dne 4. července se po zahájení operace *Zitadelle* Němci začali probíjet dopředu přes houževnatou sovětskou obranu. Skupina armád Střed začala zaostávat za skupinou armád Jih, avšak Hitler nedovolil použití jejich pěších záloh (později tak sice učinil, ale to už Němci neměli naději na vítězství). Dne 10. července se její postup zastavil asi 13 km hluboko v ruské linii a Walter

Model ukončil útočné akce. Skupina armád Jih postupovala o něco rychleji a dařilo se jí probíjet přes sovětské obranné pozice. Vatutin proti ní nasazoval své zálohy už od prvního dne útoku. Dne 12. června Němci dospěli k vesnici Prochorovka, zde proběhla největší tanková bitva všech dob — zúčastnilo se jí zhruba 1400 tanků a útočných děl, více než polovina byla sovětských. Na obou stranách byly obrovské ztráty, avšak bitva neměla vítěze (obě strany uvádí tuto bitvu jako své velké vítězství).

Hitler po schůzce s důstojníky vedoucími operaci ve *Vlčím doupěti* usoudil, že německá vojska zde nemohou dosáhnout vítězství, a tak 14. července operaci *Zittadelle* ukončil. I přes to se ale maršál Erich Meinstein rozhodl v bojích pokračovat, aby způsobil Sovětům co nejvíce ztrát. Hitler mu však 22. července nařídil celou akci ukončit. V srpnu donutila sovětská protiofenzíva obě skupiny armád stáhnout se zpět.

Bitva v kurském oblouku byla posledním německým pokusem o zvrácení situace na východní frontě. Situace fašistického Německa se ještě zhoršila po vylovení spojenců na Sicílii a poté v Normandii. Německá vojska, které provázela pověst neporazitelnosti, se začala stahovat zpět do střední Evropy a Spojence čekala už jen vítězství.

KAPITOLA IV – Vylodění v Normandii

Bitva o Normandii je považována za jednu z největších a nejdůležitějších bitev druhé světové války, která vedla k osvobození Evropy. Vylodění bylo dohodnuto o půl roku dříve v Teheránu, kde se sešli zástupci tzv. Velké trojky (USA, Velké Británie a SSSR – Roosevelt, Churchill a Stalin). USA a Anglie zde totiž Sovětskému svazu přislíbily otevření západní fronty.

Samotné vylodění je součástí tzv. bitvy o Normandii. Ta začala 6. června 1944 již zmíněným vyloděním (1. část bitvy – *Den D*) a poté osvobozením této části Francie od nacistů (2. část bitvy). Tato kapitola však pojednává pouze o vylodění.

Přípravy na bitvu byly z obou stran aktérů velmi rozsáhlé. Hitler nechal mohutně opevnit pobřeží Atlantiku od Španělska po Norsko (tzv. Atlantický val). Velení svěřil zkušenému maršálu Rommelovi. Spojenci se však na toto vylodění a následnou bitvu připravovali více než dva roky. Velitelem celé operace (s krycím názvem *Overlord*) se stal americký generál Dwight David Eisenhower. Jeho štáb musel vymyslet plán, jak Atlantický val překonat.

Velkou výhodou Spojenců byli němečtí špioni. Ti byli totiž na začátku války v Británii zatčeni a mnoho se jich podařilo převerbovat na spojeneckou stranu. Bylo je tak možné použít k předávání dezinformací špionážním centrálam v Německu. Falešné informace byly vysílány i rádiovým spojením, které Němci odposlouchávali. Britům se rovněž povedlo dešifrovat německý kód Enigma. Mohli tak sledovat „účinnost“ svých dezinformací. Britové tuto výhodu při různých příležitostech často využívali. Němci byli např. informováni o invazi na jihu Francie, v Norsku nebo na Balkáně. Hitler tak musel své jednotky rozmístit do všech částí své říše. Hlavním cílem těchto procesů však bylo přesvědčit Hitlera o invazi Spojenců v Calais, které je nejbližší Britským ostrovům. Dopomohla k tomu také FUSAG (First US Army Group), což byla smyšlená armáda, která se měla shromažďovat v Kentu, aby byla připravena k nalodění v Doveru. Vše se vysílalo a výrobci dekorací z divadel a filmových studií museli vyrobit makety tanků a vylodovacích člunů, které by na leteckých snímcích vypadaly jako

skutečné. Samotný Hitler byl o celém tomto podvodu silně přesvědčený jako o pravdě.

Generál Eisenhower nakonec zvolil místem vylovení pobřeží Normandie, které bylo jedním z nejslabších míst celého Atlantického valu. Hustota bunkrů byla v Normandii asi třikrát menší než v ostatních částech valu. Další výhodou bylo, že se na pobřeží nevyskytoval žádný velký přístav, kterého by se museli Spojenci zmocnit. To byl další z důvodů, proč Němci očekávali útok v Calais (v oblasti kolem Calais se totiž nacházely tři velké přístavy). Spojenecká příprava na invazi byla velmi rozsáhlá. Továrny vyráběly munici, letadla, lodě ad. Dokonce se zde objevila speciálně upravená bojová technika, jako např. obojživelný americký tank Sherman DD. Koncem jara 1944 se jižní Anglie stala obrovským parkovištěm tanků, aut či letadel a v uličkách vesnic byly poskládány zbraně a munice. Generál Eisenhower však musel stanovit přesné datum invaze. Kvůli přílivu, který byl pro přistání lodí velmi důležitý, muselo být datum určeno někdy kolem úplňku. Nakonec se Eisenhower rozhodl pro pátek 5. června 1944. V té době měli Spojenci nad Francií naprostou vzdušnou převahu. Letectvo bombardovalo hlavně železnice a mosty, aby ztížilo přesun Němců. Když se ale 3. června 1944 nalodilo v jižní Anglii všech 170 tisíc vojáků, začalo nad kanálem La Manche panovat velice špatné počasí. Němci vyloučili možnost invaze v tak špatném počasí, a tak si většina generálů vzala volno a odjela ke svým rodinám nebo na dovolenou. Samotný maršál Erwin Rommel odjel 4. června z La Roche-Guyon do Německa, kde navštívil Hitlera a poté se zastavil ve Stuttgartu oslavit narozeniny své manželky.

Generál Eisenhower tak musel útok odvolat. Nalodění vojáci ale dostali pokyn zůstat na lodích. A tak většina dostala na neklidném moři mořskou nemoc. Generál Eisenhower čelil těžkému rozhodnutí. Pokud by invazi posunul o celý měsíc, Spojenci by nejspíše ztratili moment překvapení a Němci by se o invazi dozvěděli. Hlavní meteorolog Spojenců James Stagg oznámil, že druhý den se velmi špatné počasí na chvíli mírně zlepšilo a pro akci by bylo přijatelné. Generál Eisenhower vyslechl názory ostatních velitelů a nakonec vydal rozkaz posunout útok pouze o 24 hodin na sobotu 6. června 1944.

Dne 5. června bylo počasí stále špatné. Posádky letadel německé protiletdecké obrany dostaly rozkaz nelétat a německé čluny, které jindy trvale hlídkovaly podél francouzského pobřeží, byly kvůli velmi špatnému počasí staženy. Invaze měla začít mohutným vzdušným výsadkem a následně se měli Spojenci začít vylodovat na plážích pojmenovaných krycími jmény *Utah*, *Omaha*, *Gold*, *Juno* a *Sword*.

Na pláži *Utah*, ležící u paty poloostrova Cotentin, a *Omaha*, ta se nacházela dál na východ podél calvadoského pobřeží, se měli vylodit Američané. Britové a Kanadáné se pak měli vylodit na plážích *Gold*, *Juno* a *Sword* na východ od Američanů. Celá invaze však měla začít již zmíněným vzdušným výsadkem. Ve 21:00 paradesanční (vzdušné) jednotky americké 82. a 101. letecké divize a britské 6. letecké divize začaly nastupovat na paluby letadel v celé jižní Anglii. Vzletly tisíce transportních letadel a kluzáků a zamířily nad Kanál do Normandie. Ve 23:30 první letecké formace dosáhly území Normandie a výsadkáři byli připraveni k seskokům do různých oblastí na pobřeží. Patnáct minut po půlnoci se začali na Saint-Mere-Eglisė snášet první výsadkáři 82. a 101. americké divize. Celkem 882 letadel vysadilo cca 13 tisíc mužů. Jenomže německá protiletadlová palba byla tak prudká, že se některé letouny odchýlily od stanoveného kursu. Kvůli tmě někteří výsadkáři chybně přistávali do polí, zahrad, řek nebo zaplavených bažin. Přibližně 45 % Američanů přistálo mimo vymezené území a ještě několik dní hledalo svou vlastní jednotku.

O 80 kilometrů dále nedaleko Ranville se pokoušelo o přistání šest kluzáků s britskými průzkumníky. Měli za úkol obsadit mosty, po kterých by se mohla přesouvat německá technika směrem k plážím, a měli vyznačit místa pro seskok dalších výsadkových vln. Celkem zde mělo přistát 4 200 výsadkářů. Mnoho průzkumníků však zahynulo hned při přistání. Příslušníci britské 6. letecké divize přistáli severovýchodně od Caen poblíž ústí řeky Orne, kde měli zajišťovat ochranu mostů přes Caenský kanál pro přechod britských pozemních jednotek. Na druhé straně invazní oblasti příslušníci americké 101. a 82. letecké divize přistáli poblíž Saint-Mere-Eglisė a Carentanu s úkolem zabezpečit cesty a silnice od pláží do vnitrozemí. Až dvě hodiny po přistání prvních Američanů se na

německých velitelských stanovištích začaly scházet první zprávy o invazi. Teprve ve 2:11 Němci vyhlásili v Normandii nejvyšší stupeň pohotovosti. Nikdo ale nevěděl, zda se jedná o náhodný útok, falešnou invazi, jež má odvrátit pozornost, nebo o tu skutečnou.

Když začalo svítat, blížila se proti normanským břehům obrovská vojenská flotila spojeneckých vojsk (velké bitevní lodi, křižníky, torpédoborce a výsadkové lodě). V 5:58 se na celém území mezi Caen a Vierville-sur-Mer před zraky ohromených německých hlídek objevila spojenecká flotila. Spojenecká letadla začala ve vlnách bombardovat německé pozice na pobřeží. Německé hlídky ohlásily celkem asi 5000 spojeneckých lodí. Po intenzivní letecké a námořní přípravě se na pláži začalo vylodovat 5 divizí. Američané vystoupili na pláž *Utah* a na pláž *Omaha* mezi Vire a Vierville. Britové vybudovali tři předmostí mezi Bayeux a Orne na plážích *Gold*, *Juno* a *Sword*. Generálplukovník a náčelník operačního štábu OKW (Oberkommando der Wehrmacht — Vrchní velení Wehrmachtu) Alfred Jodl se probudil v šest hodin ráno. Ani on nevěřil, že probíhá skutečná invaze a odmítl uvolnit tankové zálohy.

Jako první vyrazili spojenečtí vojáci v 6:30 k plážím *Utah* a *Omaha* (Američané). Situace na pláži *Omaha* byla vůbec nejhorší. Tam kladli Němci největší odpor a způsobili Američanům největší ztráty. Plovoucí tanky Sherman, které měly Američany krýt, se potopily. Němci na pláži umístili řadu překážek a nástrah: podvodní betonové kužely s připoutanými minami, železem pobité kmeny stromů, kolejnice svařené do ocelových ježků nebo miny zahrabané do písku. Někteří vojáci umírali už ve vodě a nedostali se ani na pláž. Jiní byli těžce zranění a dlouhé hodiny trpěli a beznadějně čekali na pomoc. V první vlně přežila pouze necelá třetina vojáků z původních tří tisíc mužů. Kolem sedmé hodiny dorazila na pláž *Omaha* druhá vlna výsadku. Situace na pláži byla stále kritická. Německý minomet a dělostřelecké baterie byly i přes pokusy Spojenců stále funkční. Vraky člunů se postupně hromadily a bránily tak v postupu dalším vlnám. Další vlna již musela překonat stoupající příliv a soustředěnou německou palbu, aby se připojila k první vlně, skrývající se v písečných dunách. Třetí a čtvrtá vlna se nemohly vylodit a uvažovalo se o ukončení invaze na této pláži.

Plukovník G. A. Taylor však vojáky hnal do útoku. V následujících vlnách se vylodila taková přesila spojeneckých vojáků, že už Němci nedokázali vzdorovat a Spojenci mohli postupně nacisty zahánět do vnitrozemí. O patnáct kilometrů dále, na pláži Utah, už vojáci pronikli do vnitrozemí a nenarazili na vážný odpor.

Ze tří invazních „britsko-kanadských“ pláží, na které se začalo útočit, byla nejkrvavější pláž *Juno*, na niž začali útočit v 7:25 Kanadáné. Boj na pobřeží *Swordu* byl tvrdý, ale trval krátce a Britové brzy postupovali k městu Caen. Z pláže *Gold* se vojáci probíjeli do vnitrozemí k městu Bayeux. Na pláži *Utah* bylo 6. června 1944 vyloděno 22 000 mužů a 1800 vozidel. Zahynulo 197 mužů. Na pláži *Omaha* bylo první den invaze 2500 mrtvých, zraněných a pohřešovaných. Za první den invaze měli Američané podle Corneliuse Ryana 1465 mrtvých, 3184 raněných a 1928 pohřešovaných. Kanadáné ztratili 946 vojáků, z toho 355 jich padlo. Ztráty Němců se odhadují na 4 až 9 tisíc mužů. Do večera prvního dne se Spojencům podařilo na břeh dostat 170 tisíc mužů.

Britští vojáci vystupující z lodí na břehy pláže Gold

Nicméně Hitler stále věřil, že toto je pouze falešná invaze, která měla odvrátit pozornost od té hlavní v Calais, a ještě sedm týdnů po invazi v Normandii udržoval svou silnou Patnáctou armádu u Calais a tanky východně od Seiny. Na konci června již bylo v Normandii přes 875 000 spojeneckých vojáků. I když na počátku července byly invazní jednotky pouze 24 km od pobřeží, což byla pouze pětina původně plánovaného území, považují vojenští historici invazi za velmi úspěšnou.

Následně se Spojenci začali probíjet přes tvrdý odpor Němců do vnitrozemí. Osvobodili nejen Němci okupované státy, ale i území samotného Německa, které bylo 7. května 1945 nuceno kapitulovat, a tím byla ukončena druhá světová válka v Evropě.

ZÁVĚR

V bitvách druhé světové války byly důležité jednak strategické schopnosti a instinkt velitelů vojsk, jednak průmyslová a ekonomická vyspělost států. Spojenecká vojska svůj úspěch zakládala více na kvantitě výrobků a jednoduchosti výrobních technik, německá armáda spoléhala na vyspělost své techniky (kvůli tomu jí bylo ovšem vyrobeno mnohem menší množství).

Srovnáme-li samotné využití techniky v první a druhé světové válce, snadno dojdeme k názoru, že využití techniky významně stouplo a válečná technika se stala nedílnou součástí všech armád a strategie vedení bitev. Domníváme se, že vybrané bitvy tento poznatek dobře dokumentují.

Zároveň ale nemůžeme tvrdit, že by si všechny bitvy byly podobné jako vejce vejci. Lišily se prostředím, ve kterém probíhaly, a s ním souvisejícím množstvím vojáků, které válčící strany nasadily do boje, strategií vedení boje, užitou technikou atd. I tento rys války sledovala naše práce.

Rovněž lze ve vybraných bitvách dobře rozpoznat, že Hitler, který se sám považoval za výborného стратега, z velké části zavinil porážku vojsk Třetí říše Spojenci.

POUŽITÁ LITERATURA

- BARBIER, M. K. *Kursk: největší tanková bitva světových dějin*. Přel. Ivan Brož. Praha: Ottovo nakladatelství s. r. o., 2004.
- BISHOP, Chris, a ROSADO, Jorge. *Tankové divize německé armády 1939–1945*. Přel. Petr Tůma. Praha: Svojtka & Co, s. r. o., 2006.
- CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Přel. Josef Orel. Frýdek-Místek: Alpress, 2007.
- CHURCHILL, Winston S. *Druhá světová válka III: Velká aliance*. Přel. Zdeněk Hron. Praha: NLN, 1993.
- IRELAND, Bernard. *Jane's Bitevní lodě*. Přel. Lubomír Háčik. Praha: Jan Vašut, s. r. o., 2004.
- MCDONALD, John. *Velké bitvy 2. světové války*. Přel. Jiří Mareš. Praha: Slovart, 1995.
- PORTER, David. *Sovětské tanky 1939–1945*. Přel. Petr Tůma. Praha: Svojtka & Co, s. r. o., 2010.

Webové zdroje

www.wikipedia.org
www.stream.cz (Slavné dny)
www.technet.cz
www.panzernet.net
www.druhavalka.cz

Seznam vyobrazení

1. Bitevní loď Bismarck (1940). Zdroj: www.wikipedia.org (Bundesarchiv, Bild 193-04-1-26 / CC-BY-SA 3.0)
2. Britský letoun Spitfire. Zdroj: www.wikipedia.org („This artistic work created by the United Kingdom Government is in the public domain“)
3. Německý tank Panther. Zdroj: www.wikipedia.org (Bundesarchiv, Bild 183-H26258 / CC-BY-SA 3.0)

4. Britští vojáci vystupující z lodí na břehy pláže Gold. Zdroj: www.wikipedia.org
(„This artistic work created by the United Kingdom Government is in the public domain“)

RESUMÉ

CZ

Tato práce pojednává o čtyřech významných bitvách druhé světové války. Každá z těchto bitev probíhala v jiném prostředí a v každé z nich dominoval jiný bojový prostředek (letadla, lodě, tanky a pěchota).

EN

This work deals with four important battles of the World War II. Each of this battles took place in a different area, and with different fighting agents (planes, battleships, tanks and infantry) dominating in each of them.